

Міністерство освіти і науки України

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

Х МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ»

Міністерство освіти і науки України

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

Х МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ»

05-06 березня 2026 року

Харків – 2026

Управління розвитком соціально-економічних систем: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 05-06 березня 2026 року). Харків : ДБТУ. 2026. 575 с.

ГОЛОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

В.М. МИХАЙЛОВ – проректор з наукової роботи ДБТУ, доктор технічних наук, професор.

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

М.А. СЕРІК – проректор з науково-педагогічної роботи ДБТУ, кандидат технічних наук, доцент;
Ю.М. САГАЧКО – завідувачка кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування ДБТУ, кандидат економічних наук, доцент.

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

В.І. АРАНЧІЙ – перший проректор Полтавського державного аграрного університету, професор;
І.Г. БРИТЧЕНКО – проректор з міжнародних зв'язків, професор Університету менеджменту безпеки в Кошице (Словаччина), доктор економічних наук, професор;
С.І. ВАСИЛИШИН – директор Інституту обліку і фінансів НААН, провідний науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук, професор;
Н.М. ВДОВЕНКО – завідувачка кафедри глобальної економіки НУБіП, доктор економічних наук, професор;
Т.А. ВЛАСЕНКО – завідувачка кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор економічних наук, професор;
О.В. ГРІДІН – доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування ДБТУ, кандидат економічних наук, доцент;
Ю.І. ДАНЬКО – проректор з наукової роботи СНАУ, доктор економічних наук, професор;
С.О. ЗАЙКА – професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування ДБТУ, кандидат економічних наук, професор;
С.М. КВАША – проректор з навчальної та виховної роботи НУБіП, доктор економічних наук, професор, академік НААНУ;
Т.М. ЛОЗИНСЬКА – завідувачка кафедри публічного управління та адміністрування ПДАУ, доктор наук з державного управління, професор;
О.С. МАКОВОЗ – професор кафедри менеджменту Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», доктор економічних наук, професор;
О.В. МАНДИЧ – професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДБТУ, доктор економічних наук, професор;
А.В. МОСКАЛЕНКО – декан факультету менеджменту, адміністрування та права ДБТУ, доктор юридичних наук, професор;
С.І. МІНЕНКО – завідувачка відділу аспірантури та докторантури, Голова Ради молодих вчених ДБТУ, членкиня РМВ при ХОВА, доктор філософії, доцент;
В.М. НАГАЄВ – професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування ДБТУ, доктор педагогічних наук, професор;
Г.П. ПАСЕМКО – професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування ДБТУ, доктор наук з державного управління, професор;
РАФАЛ РЕБІЛАС – проректор з міжнародних питань, академія ВСБ, Домброва-Гурнича, Республіка Польща;
ЯЦЕК СКУДАРСКИ – доктор-інженер, Варшавський університет природничих наук – SSGW, Республіка Польща;
О.В. СМІГУНОВА – в.о. вченого секретаря Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України, кандидат економічних наук, доцент;
І.Б. ЯЦІВ – професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності ЛНУП, доктор економічних наук, професор;
А.М. ЯЦУН – професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування ДБТУ, доктор економічних наук, професор.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ТОРГІВЕЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

Павлючок Т.А., здобувач вищої освіти*

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Зміна орієнтації системи управління в організаціях торгівлі з централізованої на ринкову вимагає перегляду багатьох аспектів бухгалтерського обліку та зміни традиційних уявлень про цю функцію в системі управління мікроекономікою організації, а це, у свою чергу, передбачає зміну у формуванні та використанні облікової інформації.

Удосконалення механізму управління вітчизняною економікою стоїть в одному ряду з іншими питаннями сучасної економічної політики держави. Вітчизняна практика перехідного періоду та зарубіжний досвід показали, що впровадження та розвиток різноманітних форм власності, зміна економічних взаємин між господарськими партнерами та економічна самостійність неможливі без ідеологічно нових облікових теоретичних досліджень та їх реалізації у практиці, спрямованих на інтеграцію обліку у системах внутрішньогосподарського управління суб'єктів торгівлі. Серед пріоритетних завдань бухгалтерського обліку важко переоцінити актуальність та об'єктивну необхідність формування повної, корисної економічної інформації, яку розуміють працівники управління всіх рівнів, а також інвестори, покупці, податкові органи, банківські структури.

У розробку питань теорії та методології управлінського обліку у вітчизняній економіці значний внесок зробили вітчизняні вчені - П. Атамас, Р. Бруханський[1], Т. Кулініч, І. Шепель[2], Н. Гавриленко[3-5], Н. Козицька[6] та інші.

Облік у системі управління організаціями торгівлі не лише джерелом інформації про об'єкти управління, а й інструментом оперативного контролю над їх станом. Під час розробки методології обліку збутових витрат на торгівельних підприємствах не можна, на нашу думку, обмежитися лише бухгалтерським обліком. Перед обліком стоїть завдання посилити оперативні та аналітичні властивості, дати необхідні дані для ухвалення рішення. У зв'язку з цим ми дійшли висновку, що є необхідним і доцільним створення в доповнення до загального обліку системи управлінського обліку для реалізації завдань

* Науковий керівник – Гавриленко Н.В., к.е.н., доцент

внутрішньогосподарського управління організаціями торгівлі.

Значення управлінського обліку полягає у попередженні ще на стадії прийняття управлінських рішень нераціональних та неефективних господарських операцій, виявлення оптимальної організації господарської діяльності суб'єктів торгівлі.

Підвищення ефективності облікових робіт можливе за сучасних умов лише з урахуванням комп'ютерних технологій обробки інформації. Більшість бухгалтерських програм орієнтовані в основному на підготовку фінансової звітності для зовнішніх користувачів, а не для забезпечення їх інформацією. Таким чином, для підвищення якості облікової інформації та спрощення техніки її обробки доцільно впроваджувати при організації управлінського обліку комп'ютерні технології.

Одним із основних недоліків бухгалтерського обліку збутових витрат у роздрібній торгівлі є те, що їх враховують поза зв'язком зі структурою товарообігу, а це, як відомо, обмежує можливості зниження витрат на продаж та зростання рентабельності.

Для розробки конкретних заходів з економії витрат, пов'язаних з транспортуванням, зберіганням, продажем окремих груп товарів потрібні дані про потоварну витратоємність. Характерно, що з організацією обліку потоварних витрат може виявитися багато неврахованих резервів зниження витрат, підвищаться контрольні функції бухгалтерського обліку.

Найважливішими резервами зниження витрат продажів є: збільшення обсягу товарообігу; упорядкування шляхів транспортування товарів; скорочення ланності; запровадження нових прогресивних методів торгівлі; виявлення різних втрат матеріальних цінностей; відхилень, порушень розрахунково-фінансової динаміки; використання у торгівлі досягнень технічного прогресу та підвищення продуктивності праці.

У роздрібній торгівлі фінансовий облік формує узагальнену інформацію про матеріальні, трудові та фінансові витрати по підприємству в цілому, за видами або групами товарів. Облік витрат за центрами відповідальності в Україні поки що не налагоджений. Протягом тривалого часу витрати враховували так званим котловим способом. На жаль, «котлове» узагальнення та подальше розподілення витрат характерно для практики більшості підприємств торгівлі. Як би виправдовуючи практику ведення «котлового» обліку витрат на продаж у торгівлі, окремі економісти пояснюють це тим, що в промисловості можна віднести прямо на виробництво кожного конкретного виду виробу більше 3/4 всіх витрат, у торгівлі ж частка прямих витрат значно

менше.

Зрозуміло, що така постановка бухгалтерського обліку не забезпечує підтримку управлінських рішень оперативною та поточною інформацією про витрати за місцями виникнення витрат (місце виникнення витрат - підприємство, вид діяльності, відділ, секція, склад тощо) та показники ефективності діяльності, про витрати своїх підрозділів за однорідними елементами та статтями витрат, про дотримання ними певних граничних норм.

Бухгалтерський облік на підприємствах роздрібної торгівлі не забезпечує визначення реального внеску кожного підрозділу до загальних результатів діяльності організації. Глибока поінформованість керівників є найважливішим чинником підвищення ефективності системи управління. На підприємствах роздрібної торгівлі, як і інших галузях економіки, основними об'єктами управлінського обліку переважно є витрати на продаж та результати діяльності як всього підприємства, так і його окремих структурних підрозділів. Тому для управлінського обліку у роздрібній торгівлі особливу увагу необхідно звернути на центри відповідальності – структурні підрозділи, які очолюють керівники, що несуть відповідальність за результати їхньої роботи.

Аналіз фінансово-економічного стану торгівельного підприємства «Арктика» (м. Первомайськ, Миколаївська область) показав, що однією з основних причин його кризових явищ є розробка бюджетів економічного розвитку та аналіз його діяльності. Основна причина невдач бізнесу – брак контролю з боку керівника у таких ситуаціях, як:

- плану немає або план нереалістичний;
- фактичні величини неправильні, приходять із запізненням чи відсутні;
- не приймається жодних дій, коли фактичні величини відрізняються від планових.

Складання бюджетів не є нововведенням для нашої країни. Тому вважаємо доцільним вивчати минулий досвід планування і переносити їх у реальність. Процес планування нерозривно пов'язаний з процесом контролю. При організації управлінського обліку важливе значення має чіткий розподіл та зарахування витрат організацій за центрами відповідальності. Ми пропонуємо для контролю за діяльністю центрів відповідальності на торгівельних підприємствах запровадити спеціальну шахову відомість, за рядками та стовпцями якої відкладаються види витрат та центри відповідальності, а на перетині відповідних рядків та стовпців зазначаються суми витрат. Якщо будь-які витрати неможливо

безпосередньо віднести на жоден центр відповідальності, їх слід розподілити пропорційно до обраної бази.

Література:

1. Атамас П.Й., Атамас О.П., Бруханський Р.Ф. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект : колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й.Атамас. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013 – Т.1. – 358 с.
2. Кулінич Т., Shepel I., Havrylenko N. Розвиток управлінського обліку на основі ризик-орієнтованого підходу. Економічний аналіз. 2021, т. 31, № 1. 17–24 с.
3. Гавриленко Н. Сегменти господарської діяльності в обліковій політиці: управлінський аспект. Економічний простір. 22. № 181. С. 197–201. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6537>.
4. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козицька Н. О. Застосування методичних аспектів управлінського обліку на підприємствах одиничного та дрібносерійного виробництва. Економічні науки : вісн. ДНДІСЕ. 2021. № 1 (03). С. 109–115. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4686>.
5. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козицька Н. О. Оцінка результативності управлінського обліку, аналізу та контролю витрат. Accounting, analysis and audit activities of the enterprises: problems, trends, prospects. 2016. С. 18–27.
6. Kozitska N. Management accounting and internal economic of Production processes. Cambridge journal of education and science. 2015. Vol. 2, no. 14. P. 321–329. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5772>.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГОЛЬФ-ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ

Растворцев Р.А., аспірант

Національний університет фізичного виховання і спорту України
Хіменес Х.Р., доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

Зростання популярності гольфу як виду фізичної активності спостерігається як у світі загалом, так і в Україні зокрема. Дослідники пов'язують цю тенденцію з позитивними психосоматичними ефектами занять гольфом на різні аспекти здоров'я та життєдіяльності людини, в тому числі фізіологічний і психоемоційний стан, когнітивні функції, здатність до релаксації та самоєфективність.

Сучасні тенденції розвитку гольф-індустрії засвідчують розширення цільової аудиторії гравців і охоплення різних вікових груп (дітей, молоді, осіб середнього та старшого віку). При цьому гольф

Левицька Н.М.

Сучасні підходи до управлінської діагностики в діяльності медичних установ 289

Мещеряков В.Є., Гарькава М.А.

Аналіз економічної ефективності аграрного сектору України в сучасних умовах 291

Остапенко Р.М., Бірченко Н.О.

Цифрові технології в обліку та аналізі: формування етичної та ефективної поведінки здобувачів 295

Павлючок Т.А.

Бухгалтерський облік для управління торгівельним процесом: проблеми застосування 302

Растворцев Р.А., Хіменес Х.Р.

Соціально-економічні аспекти розвитку гольф-індустрії в Україні 305

Сіренко І.О., Лега О.В.

Оптимізація матеріальних потоків у контексті ESG-стратегій підприємства 308

Маркетингові стратегії та управління

Секція ***комунікаціями в умовах глобалізації та цифрової трансформації*** 312

Adewole Elijah Adesokan

Entrepreneurial financial literacy and sustainable development of family-owned SMEs in Liberia: a comprehensive literature review 313

Umer Qadir Sofi

Self-control, present bias, and over-indebtedness among young adults: an economic framework 314

Беляєв О.І.

Еволюція концепцій управління маркетинговою політикою в сучасних умовах розвитку бізнесу 315

Віленський Н.О.

Маркетингові комунікації в цифровому просторі та їх вплив на формування бренду 319

Вовака Е.В.

Управління конфліктними ситуаціями в організаціях у контексті розвитку комунікацій 321